

“สถานการณ์ร่วมสมัยของชุมชนคาทอลิกจันทบุรี”*

สกฤติ อสิริยานนท์**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “สถานการณ์ร่วมสมัยของชุมชนคาทอลิกจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาสถานการณ์ของชุมชนคาทอลิกจันทบุรีทั้ง ๖ มติ ได้แก่ ด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองการปกครอง ด้านชีวิตทางศาสนา และปัจจัยทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลต่อชีวิตทางศาสนาของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี มีวิธีการศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เป็นเครื่องมือ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ จำนวน ๒๕๕ ครอบครัว

ผลการวิจัยพบว่า สถานการณ์ด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐานพบว่าชุมชนคาทอลิก

จันทบุรี ไม่ค่อยมีพลวัตทางประชากร สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีในปัจจุบัน ชุมชนคาทอลิกมีแนวโน้มแผนการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมหลังจากการตกต่ำของธุรกิจพลอยในจันทบุรี ชีวิตทางเศรษฐกิจของครอบครัวคาทอลิกยังมีบางส่วนที่ผูกพันกับวัดคาทอลิก ส่วนชีวิตทางด้านการเมืองของครอบครัวคาทอลิกนั้น คนในครอบครัวคาทอลิกเกือบทั้งหมด ให้ความสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมืองผ่านโทรทัศน์เป็นหลัก ชีวิตทางศาสนาของชุมชนคาทอลิกในปัจจุบันนั้น ครอบครัวคาทอลิกมีความศรัทธาในการปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยยังคงให้ความสำคัญต่อกิจกรรมประจำปี ๔ อันดับแรก คือ การไปร่วมมิสซาวันคริสต์มาส

* ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากศาสนาวิหาพระนางมารีอาปฏิสนธิ์นรมล จังหวัดจันทบุรี และเป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเรื่อง สถานการณ์ร่วมสมัยของงานอภิบาลและอัครสังฆนิกายทางประวัติศาสตร์ของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี

** อาจารย์คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

การไปร่วมพิธีเสกป่าช้า การร่วมงานฉลองวัด การทำปัสกา ส่วนปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองมีผลอยู่ในระดับ ปานกลาง และระดับต่ำ ต่อชีวิตทางศาสนาของ ครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี

Abstract

This article is based on the research on content, "Contemporary situation of Catholic community in Chantaburi", It aims to study the situation within Catholic Communities in Chantaburi in 6 dimensions consisting population, habitation, economy, politics, and religious lives. Moreover, the author have an aim to study the impact of population, economic, social and political factors on religious lives of Catholic family in Chantaburi.

Regarding research methodology, the author uses survey research by gathering data from questionnaires (295 families). The findings of this study are as follows; Catholic families are rather static in terms of population and habitation. The occupational patterns of people in Catholic families have changed after the decline in gems business. In addition, economic lives of some Catholic families are related to the Catholic churches. Nearly all members of Catholic families are interested in politics. They follow news mostly by watching televisions. Concerning religious lives in present day, Catholic families have faith in religious practices in an average level. They still emphasizes on yearly activities that are taking part in Christmas Day Mass, the rite of Sprinkling water on the

tomb, Church Celebration and Passover respectively. Concerning population, economic, and social factors have an impact on religious lives at an average level while political factors have an impact on religious lives at a low level.

บทนำ

ชุมชนคาทอลิกจันทบุรี (อาสนวิหาร พระนางมารีอาปฏิสนธินิรมล) เป็นชุมชน ดั้งเดิมที่ถูกจัดตั้งและดำรงอยู่มาเป็นเวลานาน ถึง ๓๐๐ ปี ในกระแสการเปลี่ยนแปลงทาง เศรษฐกิจและสังคม การดำรงอยู่ของชุมชนมี วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนตลอดเวลาที่ผ่านมา ดังนั้น วิถีชีวิตของชุมชนและงานอภิบาลของ คาทอลิกในจันทบุรีจึงมีความสัมพันธ์ซึ่งกัน และกันอย่างแยกไม่ออก

ในห้วงเวลาดังกล่าวชุมชนคาทอลิก จันทบุรีต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงทาง สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและวัฒนธรรมทั้ง ของจังหวัดจันทบุรี ตามทิศทางการพัฒนาของ ประเทศไทย และกระแสรหว่างประเทศของ กระบวนการโลกาภิวัตน์ แต่การเปลี่ยนแปลง ทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ในอดีตไม่มีอิทธิพลถึงระดับที่ทำให้ชุมชนฯ ต้องสูญเสียอัตลักษณ์ของตนเอง ดังจะเห็นได้ จากปรากฏการณ์ที่ว่า ชุมชนคาทอลิกสามารถ ปรับตัวและดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของคาทอลิก ไปได้ถึงสามร้อยปี ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการ ดำรงชีวิตของคริสตังจันทบุรีตั้งอยู่บนพื้นฐาน จิตตารมณ์คริสตชนซึ่งได้รับการหล่อหลอมจาก งานอภิบาลของวัดคาทอลิกจันทบุรีโดยตรง

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันระหว่างชุมชนกับ วัดคาทอลิกจึงเป็นปัจจัยพื้นฐานในการรองรับ และตอบโต้การเปลี่ยนแปลงจากภายนอก

แต่ในยุคแห่งการพัฒนา (พ.ศ. ๒๕๐๔-๒๕๔๕) เป็นต้นมาพบว่าสถานการณ์ทางสังคม ภายนอกชุมชนคาทอลิกมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของ คริสตังจันทบุรีอย่างกว้างขวาง เนื่องจากการ เปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ร่วมสมัยเป็นการ เปลี่ยนแปลงที่มาจากการวางแผนที่เป็นทางการ (Planned Change) คือ การเปลี่ยนแปลงที่มาจากการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ รวมถึงอิทธิพลของโลกไร้พรมแดน จากการขับเคลื่อนของกระแสโลกาภิวัตน์ ดังนั้น จึงพบว่าชุมชนคาทอลิกจันทบุรีในปัจจุบัน เป็นช่วงเผชิญหน้ากับแรงผลักดันของระบบ ทุนนิยม อุดมการณ์เสรีนิยม ลัทธิบริโภคนิยม และระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย แรง ผลักดันเหล่านี้มีผลกระทบให้เกิดเงื่อนไขใน การดำรงชีวิตในรูปแบบใหม่ของครอบครัว คาทอลิก เช่น การอยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น ความซับซ้อนของปัญหาสังคมภายในชุมชน การพึ่งพาระบบเงินตรา การใช้เหตุผลในเชิง คำนวณผลได้ผลเสียมากขึ้น การทำธุรกิจเพื่อ แสวงหากำไร การหลงไหลในการใช้สินค้า ฟุ่มเฟือยสมัยใหม่ เป็นต้น

ท่ามกลางแรงผลักดันทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม รวมถึงเงื่อนไขในการ เปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อชุมชนคาทอลิกจันทบุรี

ในปัจจุบันจึงเป็นสิ่งที่น่าศึกษาว่า จริง ๆ แล้ว สถานการณ์ของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีอยู่ใน สภาพเช่นใด ชุมชนคาทอลิกจันทบุรีมีการ เปลี่ยนแปลงไปจากสภาพดั้งเดิมแล้วหรือไม่ การได้คำตอบดังกล่าวก็จะนำไปสู่ความเข้าใจ ถึงอัตลักษณ์และการเปลี่ยนแปลงของชุมชน คาทอลิกในปัจจุบัน รวมถึงจะนำไปสู่แนวทางการ อภิบาลของวัดคาทอลิกจันทบุรีที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสถานการณ์ทางด้าน ประชากรและการตั้งถิ่นฐานของครอบครัว คาทอลิกจันทบุรีในปัจจุบัน
๒. เพื่อศึกษาสถานการณ์ทางด้าน เศรษฐกิจของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีใน ปัจจุบัน
๓. เพื่อศึกษาสถานการณ์ทางสังคมของ ครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีในปัจจุบัน
๔. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์ทางด้าน การเมืองการปกครองของครอบครัวคาทอลิก จันทบุรีในปัจจุบัน
๕. เพื่อศึกษาสถานการณ์ชีวิตทางศาสนา ของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีในปัจจุบัน
๖. เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลต่อชีวิตทาง ศาสนาของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี

ขอบเขตของการศึกษา

การสำรวจสถานการณ์ของชุมชนคาทอลิกจันทบุรีร่วมสมัยในวิจัยนี้ใช้กรอบครัวเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) โดยกำหนดขอบเขตที่สำคัญ ดังนี้

๑. ขอบเขตในแง่พื้นที่ของการศึกษา ชุมชนคาทอลิกในเขตการอภิบาลของชุมชนของวัดคาทอลิกจันทบุรี ๗ เขต คือ จันทนิมิต ๑ จันทนิมิต ๒ จันทนิมิต ๓ จันทนิมิต ๔ เขตตลาด เขตศรีจันทร์ เขตกระจำง ๒ และเขตกระจำง ๓ รวมถึงครอบครัวคาทอลิกที่ทำสวนทำไร่ในเขตอำเภอเมือง

๒. ขอบเขตในแง่เวลาของการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ ๖ สิงหาคม - วันที่ ๓ กันยายน ๒๕๕๕

๓. ขอบเขตในแง่เนื้อหาของการศึกษา การสำรวจจะใช้แนวคิดจากองค์ความรู้ทางวิชาการในปัจจุบันและประยุกต์ให้เข้ากับสภาพที่เป็นจริงของชุมชนคาทอลิกจันทบุรีโดยการลงไปสัมภาษณ์เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์ทางด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐาน ด้านเศรษฐกิจและสังคม ด้านการเมืองการปกครองและชีวิตทางศาสนา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

หลังจากการสำรวจตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้วคาดว่าจะงานวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

๑. ความเข้าใจสถานการณ์ของครอบครัว

คาทอลิกในปัจจุบันจะเป็นฐานในการคาดคะเนถึงแนวโน้มในอนาคตของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี

๒. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงานอภิบาลของวัดคาทอลิกจันทบุรี ตั้งอยู่บนสภาพความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาสถานการณ์ร่วมสมัยของชุมชนวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรีนี้ใช้การวิจัยเชิงสำรวจเป็นรูปแบบหลัก และใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกช่วยเสริมอธิบายข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการสำรวจ

๑. การวิจัยเชิงสำรวจ

๑.๑ ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยเชิงสำรวจ นักวิจัยไม่สามารถเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดได้ ดังนั้นในการวิจัยจึงใช้การสำรวจตัวอย่าง (Sample Survey)

ประชากรที่ต้องการสำรวจ ได้แก่ ครอบครัวคาทอลิกที่ผ่านการรับศีลสมรสทั้งสิ้น ๑,๑๒๑ ครอบครัว โดยใช้หัวหน้าครอบครัว คือ ผู้ที่หารายได้หลักให้แก่ครอบครัวเป็นตัวแทนของครอบครัว

การกำหนดขนาดตัวอย่างครอบครัวที่เป็นตัวแทนประชากรทั้งหมด ใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ โดยโครงการวิจัยกำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง ± 0.05 ภายใต้ความเชื่อมั่น ๙๕% ในการวิจัยนี้จะเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์จำนวน ๒๕๕ ครอบครัว

เพื่อเป็นฐานการวิเคราะห์ภาพรวมคาทอลิก
จันทบุรีทั้งหมด ๑,๑๒๑ ครอบครัว

เทคนิคในการสุ่มตัวอย่าง เพื่อเป็น
ตัวแทนความหลากหลายของประชากร
ครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีจะใช้การสุ่มแบบ ๒
ขั้นตอน (Two Stage Random Sampling) คือ ขั้น
แรกจะใช้การสุ่มแบบสัดส่วนตามพื้นที่ และขั้น
ที่สองจะใช้การสุ่มเชิงระบบ (Systematic Random
Sampling) ตามลักษณะการตั้งบ้านเรือนของ
ครอบครัวคาทอลิก

การสุ่มเชิงระบบ ได้เก็บแบบ
สัมภาษณ์จากครอบครัวคาทอลิก โดยอาศัยการ
เว้นระยะห่างที่มีช่วงเท่ากันตามแนวการตั้ง
ถิ่นฐานของครอบครัวในแต่ละเขตของงาน
อภิบาลในชุมชนคาทอลิกจันทบุรี

๑.๒ เครื่องมือในการวิจัย ในการ
วิจัยเชิงสำรวจสถานการณ์ร่วมสมัยของ
ครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีใช้แบบสัมภาษณ์
เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีประเด็น
สำคัญ ดังนี้

๑) การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้
วิจัยพัฒนาแบบสัมภาษณ์ขึ้นมาโดยอาศัยการ
สัมภาษณ์เบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key
Informant) ประกอบกับการใช้แนวคิดจากองค์
ความรู้ทางวิชาการรวมถึงการประยุกต์แบบ
สัมภาษณ์ในอดีตมาใช้สร้างแบบสัมภาษณ์

๒) องค์ประกอบของแบบ
สัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยเนื้อหา ๖
หัวข้อใหญ่ ๆ คือ

- หัวข้อสถานภาพของ
ผู้ตอบ เป็นการสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปร
ส่วนบุคคลของหัวหน้าครอบครัว เช่น เพศ อายุ
การศึกษา เป็นต้น

- หัวข้อทางประชากร
และการตั้งถิ่นฐาน เน้นเกี่ยวกับตัวแปรด้าน
การเกิด การตาย และถายย้ายถิ่นของคนใน
แต่ละครอบครัว เช่น การมีเด็กเกิดใหม่ในรอบ
ปี การมีผู้เสียชีวิตในรอบปี เป็นต้น

- หัวข้อทางเศรษฐกิจ
เป็นตัวแปรเกี่ยวกับรายได้และรายจ่ายของ
ครอบครัว รวมถึงผลที่ตามมา เช่น ทรัพย์สิน
ของครอบครัว หนี้สิน เงินกู้ เป็นต้น

- หัวข้อทางสังคม เน้น
เกี่ยวกับตัวแปรทางด้านการศึกษาปัญหาใน
ครอบครัว และสถานภาพทางสังคมของสมาชิก
ในครอบครัว

- หัวข้อทางการเมืองการ
ปกครอง เน้นตัวแปรทางด้านการมีส่วนร่วม
ทางการเมืองของสมาชิกในครอบครัว ได้แก่
การรับรู้ข่าวสารทางการเมือง การอบรมบ่ม
เพาะทางการเมือง สังคมประกิตทางการเมือง
และสถานภาพทางการเมือง เป็นต้น

- หัวข้อด้านชีวิตทาง
ศาสนา เน้นตัวแปรเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจ
ของคนในครอบครัว การประยุกต์ศาสนาใน
ชีวิตประจำวัน และความสัมพันธ์กับศาสนาอื่น
เช่น การแก้บาปปรับศีล การทำพิธีศีลสมรส การ
ร่วมบูชามิสซา เป็นต้น

๓) การทดสอบแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยทดสอบแบบสัมภาษณ์เพื่อสร้างความถูกต้องของเครื่องมือ ดังนี้

- การทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านงานอภิบาล และด้านสังคมศาสตร์ ในกลุ่มที่ปรึกษาทางวิชาการเป็นผู้ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา

- การทดสอบความเที่ยง (Reliability) ทดสอบโดยการเก็บตัวอย่าง ๔๐ ชุด มาวิเคราะห์หาค่าแอลฟาของ Cronbach พบว่าได้ค่ารวมเท่ากับ .๘๘ ค่าที่ได้ดังกล่าวถือว่ามี ความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์สูงมาก และเมื่อทดสอบความเที่ยงในรายตัวแปรทั้งหมด ๓๓ ตัวแปร ซึ่งใช้การถามด้วยแบบประเมินค่า (Rating Scale) พบว่ามีค่าแอลฟาอยู่ระหว่าง .๘๗-.๘๘ ดังนั้นความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ ในรายตัวแปรจึงมีค่าอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน

๔) กระบวนการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ในภาคสนามใช้ขั้นตอนการดำเนินงาน ๓ ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ ๑ การเตรียมตัวสัมภาษณ์ โครงการวิจัยทำการฝึกอบรมพนักงานเก็บข้อมูลภาคสนาม โดยจะเน้นถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และการวางตัวระหว่างสัมภาษณ์ พร้อมทั้งนำพนักงานสัมภาษณ์ลงไปฝึกการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ในขณะเดียวกันได้ทำการประชาสัมพันธ์แก่ครอบครัวคาทอลิกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย โดยอาศัยสื่อของวัดคาทอลิก รวมถึงการแจกจ่ายแผ่นพับเพื่อเผยแพร่โครงการวิจัย

ขั้นที่ ๒ การลงภาคสนาม

โดยใช้ทีมสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามได้ใช้ทีมซึ่งประกอบด้วยหัวหน้าทีมผู้ควบคุมสนาม (Field Supervisor) พนักงานสัมภาษณ์ และคนนำทาง ซึ่งเป็นสัตบุรุษผู้คุ้นเคยกับชุมชน ในกรณีของคนนำทางนี้ โครงการวิจัยได้รับการสนับสนุนจากกรรมการของสภาอภินาฯ ที่รับผิดชอบแต่ละเขตเป็นผู้ชี้แนะครอบครีภาทอลิกและเปิดทางให้สัมภาษณ์ได้อย่างราบรื่น

ขั้นที่ ๓ กระบวนการ

สัมภาษณ์ เน้นการพูดคุยอย่างเป็นกันเองระหว่างผู้สัมภาษณ์กับคริสตังผู้ให้สัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์เป็นผู้สรุปประเด็นการพูดคุย พร้อมทั้งจดบันทึกลงในแบบสัมภาษณ์

๑.๓ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติทั้งสถิติ

เชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน สถิติเชิงพรรณนาเป็นสถิติที่ใช้เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนสถิติเชิงอนุมานจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อสรุปข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างไปสู่ประชากรทั้งหมด เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การถดถอย (Regression Analysis) ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลในที่นี้จะให้ความสำคัญต่อการตีความสถิติ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นจริงของชีวิตมากกว่าการตีความอยู่ในกรอบของตัวเลข

๒. การสัมภาษณ์ในเชิงคุณภาพ

เพื่อให้ข้อมูลในเชิงปริมาณที่ได้จากการสำรวจเห็นผลวัดของข้อมูลมากขึ้น โครงการ

วิจัยจะใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึกมาช่วยในการตีความ ในการสัมภาษณ์เจาะลึกจะใช้ผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยคำนึงถึงการตรวจสอบข้อมูลจากสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ (๑) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นพระสงฆ์ (๒) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้นำชมราวาสในองค์กรต่าง ๆ (๓) ผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชมราวาสในอาชีพต่าง ๆ

๓. การนำเสนอผลการวิเคราะห์

ผลที่ได้จากการวิจัยเชิงปริมาณถูกนำเสนอในรูปแบบนำเสนอที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นตาราง แผนภูมิ กราฟ และอธิบายเสริมตารางโดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก

สรุปผลการศึกษา

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างครอบครัวคาทอลิก จำนวน ๒๕๕ ครอบครัว และการสัมภาษณ์เจาะลึก สามารถสรุปข้อค้นพบที่ได้ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. ในสถานการณ์ด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐานพบว่า คาทอลิกจันทบุรีในชุมชนไม่ค่อยมีพลวัตทางประชากรนัก เนื่องจากมีคนเกิดน้อย (ร้อยละ ๑.๗ ในรอบ ๑ ปี) มีคนตายน้อย (ร้อยละ ๒.๗ ในรอบ ๑ ปี) และแทบจะไม่มีการย้ายเข้าย้ายออก (ร้อยละ ๑.๔ และ ๒.๔ ตามลำดับ) แต่สถานการณ์ดังกล่าวอาจจะเป็นตัวสะท้อนให้เห็นถึงการยังคงรักษาความเป็นชุมชนของตนเอาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น ดังจะเห็นได้จากการตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของครอบครัวคาทอลิกมิได้ขยายไปจากเดิมแต่

อย่างใด คือ เขตแดนของชุมชนยังคงอยู่ที่โรงเรียนดั่งเอ็ง โรงเรียนลาซาล วัดไม้ล้อม และอารามคาร์แมล นอกจากนี้บ้านเรือนยังกระจุกอยู่รอบวัดคาทอลิก ส่วนใหญ่ไม่เกินรัศมี ๒ กิโลเมตร และมีครอบครัวคาทอลิกตั้งรกรากในชุมชนเดิมมาตั้งแต่เกิดถึงร้อยละ ๗๓ ของครอบครัวทั้งหมด โดยในจำนวนนี้อาศัยอยู่นานมากกว่า ๕๐ ปี ถึงร้อยละ ๖๐ อย่างไรก็ตามคาทอลิกก็ยังมีด้านที่พลวัตเคลื่อนไหวบางประการ คือ ครอบครัวส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๖๓) มีรูปแบบเป็นครอบครัวเดี่ยวตามแบบสมัยใหม่ ในขณะที่ครอบครัวขยายกำลังถูกกีดกัน นอกจากนี้โครงสร้างทางประชากรของชุมชนคาทอลิกก็ยังมีเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับสังคมภายนอก คือ มีสัดส่วนของผู้สูงอายุมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนของเด็กลดลง

๒. สถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีในปัจจุบันพบว่า ชุมชนวัดโรมันคาทอลิกมีแบบแผนการประกอบอาชีพเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หลังจากธุรกิจการผลิตพลอยในจันทบุรีตกต่ำ กล่าวคือในอดีตนั้นชุมชนวัดโรมันคาทอลิกมีอาชีพเสมือนเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ตั้งแต่การเป็นช่างฝีมือ การทอเสื่อจันทบูร การทำพลอย แต่หลังจากการตกต่ำของพลอยแล้ว ชุมชนวัดโรมันคาทอลิกยังไม่สามารถหาแบบแผนในการประกอบอาชีพรูปแบบใหม่ของตนเองได้ ดังนั้นในปัจจุบันจึงมีลักษณะของความหลากหลายของอาชีพในชุมชน ได้แก่ การทำงานรับจ้างทั่วไป การเป็นพนักงานกินเงินเดือน การทำธุรกิจส่วนตัว การรับราชการ การค้าขายรายย่อย

และการค้าพลอยที่ยังหลงเหลืออยู่ นอกจากนี้ยังมีคนในวัยทำงานต้องเผชิญหน้ากับการว่างงานถึงร้อยละ ๒๐ เมื่อพิจารณาถึงรายได้รายจ่ายและทรัพย์สินของครอบครัวคาทอลิก เราสามารถแบ่งครอบครัวคาทอลิกออกได้เป็น ๓ ชั้น คือ ชั้นล่าง ชั้นกลาง และชั้นสูง แต่ถ้ามองในภาพรวมแล้วคาทอลิกแต่ละคนมีรายได้โดยเฉลี่ย ๒๐,๐๓๑ บาท และรายจ่ายโดยเฉลี่ย ๑๐,๐๔๕ บาท ในขณะที่ครอบครัวคาทอลิกที่มีเงินเก็บ (ร้อยละ ๔๓.๕) จะมีพอ ๆ กับครอบครัวที่มีหนี้สิน (ร้อยละ ๕๑.๔) อยากรู้ก็ตาม เมื่อประสบปัญหาทางการเงินครอบครัวคาทอลิกยังสามารถใช้กลไกการกู้เงินในระบบที่วัดคาทอลิกพัฒนาขึ้นมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น สหกรณ์เครดิตยูเนียน ชีวิตทางเศรษฐกิจของครอบครัวคาทอลิกยังมีบางส่วนที่ผูกพันกับวัดคาทอลิกก็คือ เรื่องการเช่าที่ดินของวัด ซึ่งปัจจุบันมีครอบครัวคาทอลิกที่ยังเช่าอยู่ถึงร้อยละ ๓๘ และร้อยละ ๖๓.๔ ของผู้เช่าดังกล่าวได้เช่าที่ดินวัดมากกว่า ๕๐ ปีขึ้นไป

๓. สถานการณ์ทางด้านสังคมของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีที่แสดงออกมาได้อย่างเด่นชัดก็คือ การเข้ารับการศึกษา พบว่าสมาชิกส่วนใหญ่ถึงร้อยละ ๓๑.๕ จบการศึกษาในระดับชั้นประถม รวมถึงยังมีคาทอลิกอีกร้อยละ ๑๐.๘ ซึ่งไม่ได้เรียนหนังสือเลย แต่ภายใต้โครงสร้างทางชนชั้นของชุมชนคาทอลิกกลับพบว่าในอีกด้านหนึ่งมีครอบครัวชนชั้นกลางและชนชั้นนำได้หันมาลงทุนทางการศึกษา โดยส่งลูกหลานไปเรียนหนังสือ และหวังผลจากการเรียนถึงร้อยละ ๒๐ จากการ

ศึกษาที่มีความสำคัญต่ออัตลักษณ์คาทอลิกทางศาสนาที่แท้จริงก็คือการเรียนในระดับประถม เนื่องจากเป็นการเรียนที่มีการปลูกฝังทางด้านจิตตารมณ์ของคาทอลิก โดยผ่านการเรียนคำสอนและปฏิบัติศาสนกิจในรูปแบบต่าง ๆ แต่จากการสำรวจ พบว่าในปัจจุบันคาทอลิกที่ไม่ได้ส่งลูกหลานไปเรียนชั้นประถมในโรงเรียนคาทอลิกมีถึงร้อยละ ๒๖.๓ เนื่องจากการะในการเสียค่าเล่าเรียนมากขึ้น ส่วนกำลังคนของครอบครัวคาทอลิกในปัจจุบันพบว่าการชอบเล่นหวยถือว่าเป็นปัญหาที่มีมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ ๔๔.๗) แต่สิ่งที่ครอบครัวคาทอลิกไม่ระบุนว่าเป็นปัญหามากนักได้แก่ การติดยาเสพติด การเป็นนักเลงอันธพาล และปัญหาการส่งผู้สูงอายุให้แยกจากครอบครัวไปอยู่สถานสงเคราะห์

๔. ส่วนชีวิตทางด้านการเมืองของครอบครัวคาทอลิกนั้น พบว่าคนในครอบครัวคาทอลิกเกือบทั้งหมด (ร้อยละ ๕๕.๕) ให้ความสนใจติดตามข่าวสารบ้านเมือง โดยผ่านโทรทัศน์เป็นหลักไม่มากนักน้อย แต่ครอบครัวคาทอลิกก็ยังคงใช้สื่อบุคคลในการแลกเปลี่ยนข่าวสารมากพอสมควร (ร้อยละ ๖๒.๔) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของคนแบบพบปะหน้าค่าตากันโดยตรงยังคงเป็นด้านหลักในความสัมพันธ์ของชุมชนอยู่ เมื่อพิจารณาถึงการบ่มเพาะทางการเมืองของสมาชิกโดยผ่านการอบรมหรือการเข้าศึกษา พบว่าครอบครัวคาทอลิกยังมีค่อนข้างน้อย (ร้อยละ ๗.๕ และ ๘.๕ ตามลำดับ) แต่ถ้ามองในเชิงกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองแล้ว พบว่าครอบครัวคาทอลิกเรียนรู้

ชีวิตทางการเมืองผ่านสภาภาพมากกว่าการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยตรง (เปรียบเทียบร้อยละ ๕๐.๒ และ ๓.๗ ตามลำดับ) สุดท้ายในเรื่องบทบาทการมีส่วนร่วมทางการเมืองพบว่า สมาชิกในครอบครัวคาทอลิกเกือบทั้งหมดไม่มีบทบาททางการเมืองท้องถิ่น (ร้อยละ ๘๘.๘) หรือการเมืองระดับชาติ (ร้อยละ ๘๘.๗) แต่คาทอลิกมีแนวโน้มจะเข้าไปมีบทบาทในการเมืองท้องถิ่นมากกว่าการเมืองระดับชาติ เนื่องจากเงื่อนไขนโยบายกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นของประเทศไทย

๕. ชีวิตทางศาสนาของชุมชนคาทอลิกในปัจจุบัน พบว่าครอบครัวคาทอลิกมีความศรัทธาในการปฏิบัติศาสนกิจอยู่ในระดับปานกลาง โดยยังคงให้ความสำคัญต่อกิจกรรมประจำปี ๔ อันดับแรก คือ การไปร่วมมิสซาวันคริสต์มาส การไปร่วมพิธีเสกป่าช้า การร่วมงานฉลองวัด การทำปัสกา ส่วนกิจกรรมทางศาสนาที่มีการปฏิบัติกันน้อย ได้แก่ การสวดภาวนาพร้อมกัน ครอบครัว และการรับศีลเจิมคนป่วย นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงพิธีกรรมทางศาสนาที่มีความสำคัญกับชีวิตครอบครัว คือ การล้างบาป และการทำพิธีศีลสมรสพบว่า มีปัญหาพอสมควร คือ มีครอบครัวซึ่งมีสมาชิกไม่ได้ล้างบาปอยู่ ร้อยละ ๒๘.๕ และไม่ได้รับศีลสมรสร้อยละ ๒๑.๔ เมื่อพิจารณาถึงการประยุกต์ใช้ศาสนาในชีวิตประจำวันพบว่า สมาชิกในครอบครัวมีการนำศาสนธรรมมาใช้กันน้อยในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการช่วยเหลือคนที่ติดโรคเอดส์ และนักโทษ ส่วนการมีความสัมพันธ์กับศาสนาอื่น พบว่าสมาชิก

ของครอบครัวคาทอลิกมีกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีการพูดคุยกับศาสนิกชนอื่นมาก ในขณะที่ไปร่วมพิธีกรรมของศาสนาอื่นพอสมควร แต่มักจะไม่ค่อยชวนเพื่อนต่างศาสนาเข้าร่วมกิจกรรมของคาทอลิก ผลที่ตามมาคือ ในปัจจุบันมีครอบครัวคาทอลิกที่ไม่เคยไปช่วยงานวัดเลยถึงร้อยละ ๒๗.๕ ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวเลขที่สำคัญ เนื่องจากอัตลักษณ์สำคัญของคาทอลิกจันทบุรีก็คือการมีกิจกรรมที่วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน

๖. ปัจจัยทางด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่มีผลต่อชีวิตทางศาสนาของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี สามารถสรุปได้ดังนี้ คือ

การแต่งงานกับศาสนิกชนอื่นมีผลต่อการล้างบาปของสมาชิกในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง หมายความว่า การที่สมาชิกครอบครัวคาทอลิกไปแต่งงานกับศาสนิกชนอื่น ทำให้ลูกที่เกิดมาไม่ได้ล้างบาปมากขึ้น

การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องเหตุบ้านการเมืองมีผลในระดับปานกลางต่อการประยุกต์ใช้คริสตธรรมในชีวิตประจำวัน หมายความว่า สมาชิกของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรีที่ชอบพูดคุยแลกเปลี่ยนกับคนอื่นเกี่ยวกับเหตุบ้านการเมือง จะมีผลให้สมาชิกนั้นมักจะนำหลักคำสอนของคาทอลิกไปใช้ช่วยเหลือคนอื่นมากขึ้น เช่น คนยากจน นักโทษติดคุก ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเอดส์ เป็นต้น

การพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องเหตุบ้านการเมืองมีผลต่อความสัมพันธ์กับศาสนาอื่นใน

ระดับปานกลาง หมายความว่า การที่ครอบครัว มีสมาชิกซึ่งชอบพูดคุยเรื่องเหตุบ้านการเมือง กับคนอื่น จะมีผลให้สมาชิกนั้นมีความรู้สึกที่ดี ต่อศาสนิกชนอื่นและมักจะไปร่วมกิจกรรมทาง ศาสนากับศาสนิกชนอื่นด้วย

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยเรื่องสถานการณ์ร่วม สมัยของครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี สามารถนำ มาใช้เป็นฐานข้อมูลในการเสนอแนะเพื่อการ ปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับวัดและชุมชน คาทอลิกจันทบุรี ดังนี้

๑. เมื่อพิจารณาชุมชนคาทอลิกในภาพ รวมพบว่า อัตลักษณ์ของความเป็นชุมชน คาทอลิกมีด้านที่คงอยู่จากอดีต และมีด้านที่ กำลังปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ของสังคม คือ ในด้านประชากรและการตั้งถิ่นฐานยังคงไว้ ซึ่งความเป็นชุมชนคาทอลิกจันทบุรีอย่าง เหนียวแน่น ในด้านเศรษฐกิจหลังจากที่เกิด ปัญหาการทำฟลอยในจังหวัดจันทบุรีตกต่ำ ทำให้ชุมชนคาทอลิกอยู่ในช่วงที่กำลังแสวงหา รูปแบบชีวิตทางเศรษฐกิจที่เหมาะสมกับ ปัจจุบัน ส่วนในด้านการเมืองการปกครองนั้น สมาชิกในครอบครัวให้ความสนใจติดตามเรื่อง เหตุบ้านการเมืองมาก แต่กำลังเผชิญกับความ เป็นฝักเป็นฝ่ายของชุมชน จากกระบวนการ เลือกลงขององค์กรปกครองท้องถิ่นตามกระแ สนโยบายกระจายอำนาจของรัฐ ในชีวิตทาง สังคมพบว่า การศึกษาได้กลายเป็นเรื่องที่มี ความสำคัญต่อสังคมสมัยใหม่ แต่สมาชิกใน

ชุมชนคาทอลิกยังมีความแตกต่างกันในเรื่องนี้ อย่างมาก คือ ในด้านหนึ่งพบว่าคนส่วนใหญ่ไม่ ได้เรียนหนังสือและมีการศึกษาแค่ระดับประถม แต่ในอีกด้านหนึ่งคนที่มีฐานะปานกลาง หรือ ฐานะดีพยายามหันไปลงทุนทางการศึกษา โดย การส่งลูกหลานเรียนสูง ๆ และคาดหวังว่าจะ กลับมาช่วยเหลือครอบครัว การศึกษาที่น่าเป็น หวังก็คือการศึกษาในชั้นประถมของคาทอลิก ซึ่งจะมีโอกาสทำให้เด็กได้ปลูกฝังจิตตารมณ์ คริสต์ตั้งจากการเรียนคำสอน และมีประสบการณ์ ทางศาสนา ปัจจัยข้างต้นดังกล่าวมีผลให้อัตลักษณ์ ทางศาสนาซึ่งเป็นแกนกลางของชุมชนอยู่ใน ภาวะที่ถดถอยลง เมื่อพิจารณาจากการปฏิบัติ ศาสนกิจ การประยุกต์ใช้หลักคริสตธรรมใน ชีวิตประจำวัน รวมถึงการมีความสัมพันธ์อันดี กับศาสนิกอื่น ดังนั้นวัดและชุมชนคาทอลิกต้อง หันมาร่วมมือซึ่งกันและกันในการพัฒนา แบบองค์รวม โดยไม่แยกชีวิตของคาทอลิก ออกเป็นเสี่ยงเดี่ยว คือ การให้ความสำคัญต่อ ชีวิตทางศาสนามากขึ้น การแสวงหารูปแบบ ทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับปัจจุบัน การมี ส่วนร่วมทางการเมืองที่ไม่ก่อให้เกิดการเป็น ฝักฝ่ายในชุมชน การให้ความสำคัญต่อการศึกษา

๒. การปรับปรุงให้สมาชิกของครอบครัว คาทอลิกได้รับการสั่งบาปโดยถ้วนน้า นั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการ แต่งงานระหว่างคาทอลิกกับศาสนิกชนอื่น การให้ความสำคัญต่อการแต่งงานโดยการเข้าทำ พิธีศีลสมรสในวัด รวมถึงการหาทางติดต่อ สื่อสารกับครอบครัวคาทอลิกที่อยู่ห่างไกล จากวัด

๓. การปรับปรุงให้คู่แต่งงานเข้าทำพิธี สืบสมรสในวัดมากขึ้น จะต้องคำนึงถึงปัญหาที่ รากฐาน คือ การได้รับศีลล้างบาปมาตั้งแต่แรก และอุปสรรคขวางกั้นที่มาจาก การว่างงานของ คนในครอบครัว นอกจากนี้การที่สมาชิกใน ครอบครัวได้เรียนรู้ถึงปัญหาครอบครัวใน ระดับประเทศ โดยการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันเอง ในหมู่พลวัต จะทำให้เกิดความตระหนักในการ เข้าทำพิธีสมรสมากขึ้น

๔. การทำให้ครอบครัวคาทอลิกจันทบุรี ในปัจจุบันมีความศรัทธามากขึ้น คือ การ ไปวัด แก่บาป รับศีล จำเป็นต้องส่งเสริมให้สมาชิก ของชุมชนคาทอลิกได้มีโอกาสเรียนรู้ผ่านข่าว สารบ้านเมืองในรูปของการพูดคุยระหว่างคนที่ รู้จัก หรือการพูดคุยในรูปของสภากาแฟที่มีการ คุยกันเป็นประจำ ซึ่งจะทำให้คาทอลิกได้เกิด ความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นนอกชุมชน คาทอลิก และกลับมาเห็นคุณค่าของความเป็น คาทอลิก ความศรัทธาที่มากขึ้นจำเป็นต้องแก้ ปัญหาการชอบเล่นหัวของคาทอลิกในปัจจุบัน การสร้างเงื่อนไขให้คนเข้าร่วมในกิจกรรม ของวัดมากขึ้น รวมถึงการเตรียมตัวให้คู่สมรส ที่แต่งงานกับคนต่างศาสนาได้พร้อมในการ ดำรงชีวิตครอบครัวอย่างราบรื่น

๕. การส่งเสริมให้คาทอลิกเข้าไปมีบทบาท ในการช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้ยากมากขึ้น อัน เป็นการสะท้อนให้เห็นความสามารถของการ ประยุกต์หลักคำสอนคริสตชนมาใช้ในชีวิต

ประจำวัน การจัดทำเช่นนี้ได้จำเป็นต้อง สร้างเงื่อนไขให้คาทอลิกได้หันมาสนใจพูดคุย แลกเปลี่ยนเกี่ยวกับเรื่องเหตุบ้านการเมืองมาก ขึ้น เพื่อจะได้รู้ถึงสภาพที่เป็นจริงของสังคม ไทย ในขณะเดียวกันก็ต้องเพิ่มประสิทธิภาพใน การเข้าร่วมช่วยเหลืองานวัดอย่างมีความหมาย ต่อชีวิตทางศาสนา

๖. ในสภาพสังคมปัจจุบันคาทอลิก ต้องมีความสัมพันธ์กับศาสนิกชนอื่นมากขึ้น ดังนั้นในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง ศาสนาจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างกลไกให้คาทอลิก จันทบุรีมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนปัญหาของ สังคมภายนอกชุมชนมากขึ้น และลดปัญหาที่ ทำให้ชุมชนคาทอลิกมีภาพพจน์ในทางไม่ดี ได้แก่ ภาพพจน์การมีนักร้องเพลงอันทาลในสายตา ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

๗. ในฐานะที่วัดคาทอลิกเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนคาทอลิกมาตลอด ๓๐๐ ปีที่ผ่านมา และถือได้ว่าเป็นอัตลักษณ์ที่สำคัญของคาทอลิก จันทบุรี ดังนั้น ควรส่งเสริมให้คาทอลิกมี ความผูกพันกับวัดมากขึ้น โดยการเข้าไปร่วม กิจกรรมของวัดที่ต้องอาศัยความร่วมมือของ ครอบครัวคาทอลิก เช่น การจัดงานวัด การ บริจาคเงิน การลงแรงทำงานในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น การส่งเสริมดังกล่าวจะเป็นไปได้ เมื่อ พัฒนาสภาพอภิบาลของวัดให้เข้มแข็ง โดยการ สร้างกลไกและกระบวนการให้คาทอลิกทุกคน ทุกกลุ่ม ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในสภาพอภิบาล

บรรณานุกรม

- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (๒๕๔๓). การเลือกกลุ่มตัวอย่าง ใน เนวาร์ตน์ พลายน้อย, ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ และ จุฑามาศ ไชยรบ (บรรณาธิการ), *พรมแดนความรู้ด้านการวิจัยและสถิติ*. ชลบุรี : โรงพิมพ์เอ็นเอ็นคอมพิวออฟเซท.
- สุสดี จันทวิมล. (๒๕๔๑). *เวียดนามในเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สง่า งามทอง (เรียบเรียง). (ม.ป.ป.). *ประวัติวัดคาทอลิกจันทบุรี ๒๗๕ ปีใน กลองวัดจันทบุรี ๒๗๕ ปี*. ม.ป.ท.
- หนังสือที่ระลึกสุวรรณสมโภชวัดจันทบุรี. (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.
- รายงานสภาพปัญหาของอาสนวิหารพระนางมารีอาปฏิสนธิ์นิรมล จันทบุรี ปี ค.ศ. ๒๐๐๐-๒๐๐๕ (ม.ป.ป.). ม.ป.ท.
- Yamane, T. (1967). *Elementary sampling theory*. Englewood Cliff, NJ: Prentice-Hall Inc.

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึก

- แขก ประสมผล. (๒๕๔๕, ๘ มกราคม). คาทอลิกที่เป็นพ่อค้าพลอยและนักการเมืองท้องถิ่น. สัมภาษณ์.
- งามจิตร (นามสมมติ). (๒๕๔๕, ๒๒ มกราคม). สัมภาษณ์.
- ธนู ผาสุก. (๒๕๔๕, ๒๑ มกราคม). ข้าราชการครูคาทอลิก. สัมภาษณ์.
- ประจักษ์ ภาณุพรรณ. (๒๕๔๕, ๑๑ สิงหาคม). ช่างเจียรระไนพลอยชุดแรกของชุมชนคาทอลิกจันทบุรี. สัมภาษณ์.
- ยอด เสนารักษ์, คุณพ่อ. (๒๕๔๕, ๗ มกราคม). เจ้าอาวาสวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี. สัมภาษณ์.
- วัชรินทร์ สมานจิต, คุณพ่อ. (๒๕๕๐, ๑๕ มกราคม). อดีตเจ้าอาวาสวัดโรมันคาทอลิกจันทบุรี. สัมภาษณ์.
- วินัย ชาวเรือ. (๒๕๔๕, ๗ มกราคม). กรรมการสภาอภิบาล. สัมภาษณ์.
- ศรีนวล ผกากรอง. (๒๕๔๕, ๒๒ มกราคม). สัมภาษณ์.
- สมหมาย เกษมสุข. (๒๕๔๕, ๘ มกราคม). ผู้นำกิจการคาทอลิกกลุ่มต่าง ๆ. สัมภาษณ์.
- สยาม ชาวเรือ. (๒๕๔๕, ๘ มกราคม). ผู้นำฆราวาสที่มีบทบาทด้านสหกรณ์เครดิตยูเนียน. สัมภาษณ์.
- สุวรรณดี เจริญ. (๒๕๔๕, ๘ มกราคม). กรรมการสภาอภิบาล. สัมภาษณ์.